GAZET'A TRANSILVANIEI.

Redactiunea si Administratiunea:
Brasiovu, piati'a mare Nr. 22. — „Gazet'a" ese:
Joi'a si Duminec'a.

Pretiulu abonamentului:
pe unu anu 10 fl., pe siese luni 5 fl., pe trei luni
3 fl. v. . — Tieri esterne 12 fl. pe unu anu seu
28 franci.

Anulu XLI.

Se prenumera:
la postele c. si r. si pe la dd. corespondenti.

Anunciurile:
un'a serie garmondu 6 cr. si timbru de 30 cr
v. a. pentru fiacare publicare. — Scrisori nefrancate nu se primescu. — Manuscripte nu se retramitu.

Nr. 93. | Joi, 5 Decembre|23 Novembre | 1878.

Opositiunea nemtiloru austriaci.

Brasiovu, 4 Decembre 1878.

De candu s'a introdusu constitutionalismulu in Europ'a, nu s'au desbatutu cestiunile politicei esteriόre nici intr'unu parlamentu cu mai multa passiune si cu discursuri mai lungi cá acuma in parlamentele austro-ungare. Amu disu mai asta véra, ca monarchi'a nόstra in façi'a graveloru intemplari orientale a potutu fi pregatita catu de bine militaricesce, nu inse si politicesce. Cele ce se petrecu astadi in camere si in delegatiuni, justifica pe deplinu afirmatiunea nόstra de atunci.

Iritatiunea ce domnesce de unu timpu incόce in press'a si in parlamentele austro-ungare, passiunea, cu care se discuta afacerile esteriόre ale imperiului sunt numai unu eflucsu alu starei neispravite, in care ne aflamu acasa la noi, a temerei la unii si a sperantiei la altii, ca politic'a de ocupatiune va deveni pentru intreag'a monarchia unu punctu archimedicu, de unde se fia cu potintia a resturná sistemulu dualisticu si a modificá astfeliu in modu esentialu conditiunile vietiei nόstre de statu. Fiecare din noi simte, ca directiunea ce-o ia politic'a esteriόra a monarchiei va decide si asupra cestiunei de statu interne, ca-ci despre aceea ca nu mai merge asia, ca dreptele postulate ale slaviloru si romaniloru, cari forméza maioritatea precumpanitόre a poporatiunei din Austro-Ungari'a nu mai potu fi ignorate, au trebuitu se se convinga in fine si aceia, cari erau atatu de orbi a crede in vecinic'a durata a suprematiei neamtio - maghiare. Adeveratu, ca inca si acuma se mai incérca penele platite ale d-lui Andrásy si Tisza a lati in press'a europeana parerea, ca mai cu séma nationalitatile din Ungari'a s'ar' simti fόrte bine „sub blandeti'a legiloru si sub parintésc'a ingrigire a guvernului, care respecta pe toti, romani, croati, germani, serbi, slovaci in esercitiulu drepturiloru sale" (?), dér' tocmai sfortiarile ce le facu aceste reptilii ale fondului de dispositiune, spre a aratá cestiunea nationalitatiloru din Ungari'a intr'o lumina mai favorabila, dovedescu ca ei sunt ingrigiati de urmarile ce le pόte avé inca in curêndu solutiunea acestei cestiuni pentru supremati'a loru.

Ori-catu se va scrie pro si contra, este si remane faptu, ca noi inca nu suntemu constituiti pe base durabile in intru si ca tόte sperantiele, ingrigirile si recriminarile, ce se esprima in discursurile representantiloru diferiteloru popόre, purcedu din convictiunea generala, ca ne aflamu in ajunulu unoru mari schimbari.

Intre cei inversiunati asupra politicei comitelui Andrásy ocupa inse fora indoiéla loculu antaiu nemtii din Austri'a si acést'a este o aparintia din cele mai interessante ale erei dualistice. Inainte de tόte trebuie se constatamu cu satisfactiune, ca opositiunea de astadi a membriloru austriaci este o dovéda, ca prieteni'a, dintre dualistii dela Vien'a si Pest'a, care fara de aceea nu a fostu niciodata sincera, a incetatu pόte pentru totdeauna si acést'a oricumu este unu mare progressu in processulu de discompunere alu partideloru domnitόre. Caus'a, pentru care s'a produsu acést'a scisiune nu e greu de intielesu.

Politic'a comitelui Andrásy urmarindu scopulu anecsarei Bosniei si a Herzegovinei a cautatu se se emancipeze totu mai multu de influintiele contrariloru ocupatiunei. Pentru tienerea in frêu a opositiunei unguresci are grigia destula adjutorulu seu Tisza, spre a paralisá opositiunea tenace si periculόsa a nemtiloru austriaci inse trebuie se intervina si dlu Andrásy. Planulu seu este acuma de a maiorisá pe nemti cu concursulu unguriloru si alu croatiloru din delegatiunea ungara si cu acel'a alu elementeloru malcontente clericale-nationale si birocratice din delegatiunea austriaca. O asemenea maiorisare o érta mecanismulu complicatu dualisticu. Legea prescrie adeca, ca in casulu estremu de neintielegere cu vr'una din delegatiuni, cele doue delegatiuni se potu intruní pentru a votá in comunu fara a mai desbate. Maioritatea din ambele delegatiuni decide apoi.

Planului acestuia ar' corespunde unu planu mai mare, de a caruia realisare nemtii au tόta caus'a de a se teme. Comitele Andrásy avendu singurulu radiemu in unguri, trebuie se se nisuiésca cu ori-ce pretiu a sustiené preponderanti'a acestora in politic'a monarchiei. Acést'a spera a-o asigurá acuma printr'o aliantia intre elementele ungeresci, sudslavice si cele clericale-birocratice din Austri'a. Cá pretiu pentru acést'a aliantia Andrásy ar' face concessiuni catu mai multe malcontentiloru din Austri'a. Numai cu cehii nu se pόte inprieteni, ca-ci acesti'a ceru lucruri pré periculόse dualismului. Dr. Rieger a simtîtu planulu lui Andrásy si s'a incercatu alu paralisá cu-o aliantia ceho-germana.

Nu scimu in ce stadiu se afla tractarile dintre diferitelê partide, dér' vedemu, ca nemtii dualisti punu tόte in miscare spre a resturná pe Andrásy. Acest'a si este pentru momentu intr'o mare strimtόre. Elu a incercatu se'si apere politic'a inca odata intr'unu lungu discursu, din care damu unu estrasu mai josu, dér' prin acést'a a intaritatu pe nemti inca si mai multu, nespuindu-le nimicu nou si confirmandu tόte temerile loru de anecsiune.

Discursulu comitelui Andrásy.

In siedinti'a comissiunei budgetare a delegatiunei austriace dela 30 Nov. comitele Andrásy a tienutu unu discursu lungu asupra politicei orientale a guvernului. Momentele cele mai insemnate ale espunerei sale sunt: „Cestiunea ocuparei Bosniei si Herzegovinei, — dise Andrásy — se imparte intr'o cestiune p o l i t i c a si una financiara. In privinti'a cestiunei politice trebuie se cercetamu: 1. Déca ocupatiunea a fostu intr'adeveru s c o p u l u politicei guvernului, 2. déca ar' fi fostu cu potintia a i n c u n g i u r á ocupatiunea fara vatamarea interesseloru monarchiei, si 3. déca ocupatiunea nu ar' fi potutu fi esecutata intre nesce impregiurari m a i f a v o r a b i l e militare si politice. Cu privire la prim'a intrebare néga comitele Andrásy, ca ocupatiunea ar' fi fostu scopulu politicei guvernului. Nici unu actu alu lui nu dovedesce asia cevasi. Guvernulu din contra a incercatu totu spre a conserva aceste doue provincii inaltei Pόrte. Punctulu seu de vedere a fostu, ca pana ce erá cu potintia a conservá acolo domnirea turcésca se evite totu ce pόte duce la ocupatiune, in momentulu inse candu domnirea turcésca era amenintiata se faca locu unei alte domniri trebuiá, se ne gandimu la ocupatiune.

Ce se atinge de a dou'a intrebare, ca όre ocupatiunea ar' fi fostu de incungiuratu, arata comitele Andrásy, ca déca Austri'a n'ar' fi ocupatu Bosni'a, linistea provincieloru limitrofe austroungare ar' depinde dela vointi'a stateloru celoru mici. Déca Austro-Ungari'a n'ar' fi primitu mandatulu privitoriu la ocuparea Bosniei si a Herzegovinei, cris'a orientala ar' fi isbucnitu in tόta intinderea s'a, si esecutarea tractatului de pace ar' fi devenitu cu totulu problematica. Atunci pentru Turci'a n'ar' mai fi fostu vorba de posessiunea Bosniei, ci de aceea a Bosporului; ér' imperiului nostru i s'ar' fi impusu jertfe si mai mari decatu cele aduse pentru ocupatiune. — Ce se atinge de a treia intrebare d. Andrásy dice, ca ocupatiunea nu s'a potutu face nici mai curêndu nici mai tardiu. Déca se facea mai curêndu, acésta era semnalulu distrugerei Turciei, ér' mai tardiu, ar' fi fostu impreunata cu mai mari greutati pentru monarchia.

Punctulu celu mai gravu e celu f i n a n c i a r u. Oratorulu concede, ca jertfele au fostu mari, dér' si Romani'a si Greci'a au adusu jertfe mai mari pentru conlucrarea loru la solutiunea cestiunei orientale. Simpl'a mobilisare a intregei armate, ar' fi recerutu spese de trei ori mai mari, cá ocupatiunea. Unu resbelu ne ar' fi ruinatu financialmente, fara a ne poté aduce altu resultatu si fara a se poté evitá ocupatiunea. — Dupa acést'a comitele Andrásy desvόlta pe largu politic'a tractatului dela Berlinu si dice: Mandatulu de ocupare ce ni l'a datu congressulu dovedesce, ca Europ'a recunoscêndu legitimitatea interesseloru nόstre in Orientu a declaratu, ca marirea si poterea Ungariei este o necessitate européna si ca monarchi'a in implinirea missiunei sale pόte contá pe spriginulu Europei. Politic'a guvernului nu s'a departatu de traditiune — ea este o politica buna austriaca si o politica buna ungurésca, traditiunea unui E u g e n i u d e S a v o i 'a si a unui H u n i a d e, numai cu acea deosebire, ca nu este indreptata in contra Turciei.

Discursulu domnului Georgiu Popu,

deputatu dietalu, tienutu in diet'a Ungariei, cu ocasiunea desbaterei asupr'a adressei la mesagiulu tronului in siedinti'a dela 25 Novembre a. c.

Onorata casa! Inainte de ce mi asiu motivá votulu, ce voiu a dá, cu ocasiunea importantei desbateri asupra adressei la discursulu tronului, datimi voia, cá se esprimu multiamita cordiala onor. d. Zsedényi, pentru magulitόri'a aducere aminte, prin care a resuscitatu vitejiile, ce romanii au reportatu, impreuna cu maghiarii, in sangerόs'a lupta de pe „campulu panei" Este unu fenomenu atatu de raru acest'a, din partea barbatiloru de statu maghiari, — si chiaru din acestu motivu pentru noi romanii de-o buna impressiune, — incatu me simtiu indemnatu aici in façi'a parlamentului, a dá espressiune de nou multiamiriloru mele chiaru de asiu riscá a pune pe d. Zsedényi in positiunea, de a fi satirisatu, precumu fusese d. Mocsáry din partea d-lui Prileszky Thade, candu i-am multiamitu pentru ca a aperatu interesele romane cu ocasiunea desbaterei legei electorale din Transilvani'a. Consecinti'a, ce d. Zsedényi trage din recunόscerea, ca adeca c o l o s s u l u d e l a n o r d u n u p ό t e c o n t á p e r o m a n i, — cá corespundietόre starei adeverate a lucrului, — din partemi inca o primescu; am de a observá inse, ca spre a documentá acést'a potea Ds'a se afle motive mai de indemana, si anume potea afla motive chiaru in faptele complinite in dilele nostre; ca-ci lumea intreaga scie, ca seman'a Romani'a s'a adressatu catra tόte poterile si in prim'a linea catra statulu nostru, cerendu ajutoriu contra russiloru, dér' fora vreunu resultatu, fiindu-ca noi, — precumu voiu avé onόre a ve documentá, in nefericit'a nόstra stare necum a aperá pe altii de muscali, dér nu eramu in stare a ne aperá noi pre noi insine. Onor. d. Zsedényi inse, dreptu consecintia, pentru recunόscerea vitejiei romane de pe „Campulu panei" a disu si aceea, ca natiunea romana a fostu primita intre barierele constitutiunei maghiare. La acést'a afirmare a d-sale pentru restituirea adeveratei stari a lucrului, 'mi-iau voia a-i reflecta cu urmatόriele intrebari, si anume:

Cumu va poté d. Zsedényi comparà afirmat'a primire a natiunei romane intre marginele constitutiunei maghiare, cu acea dispositiune a legiloru ungeresci din Transilvani'a, dupa care: „V a l a c h i c a n a t i o t o l e r a t u r u s q u e a d b e n e p l a c i t u m p r i n c i p u m e t r e g n i c o l a r u m! Cumu va poté d-s'a comparà toleranti'a religionara a maghiariloru cu tristulu faptu, ca romanii de religiunea greco-orientala in restempu de 64 ani, dupa fortiat'a introducere a unirei nu au avutu episcopi, ér' preotii loru au fostu constrinsi a-si cautá asilu contra asupririloru prin tieri straine; precumu s'a intemplatu cu parintele protopopu Balomiri, care a fostu necessitatu a cere midiulocirea imperatesei Catarin'a II pentru ocrotirea din partea imperatesei Mari'a Teresi'a. Tristu faptu e acel'a, d-lu meu, ca romanii in tόte timpurile, de o miia de ani incόce, de candu se afla cu maghiarii impreuna in acést'a patria, in mani'a desperateloru situatiuni politice, — si acest'a ne-o tienemu de unic'a mandria — 'si-au implinitu cu credintia datoriele loru catra tiéra, sacrificandu sangele si vieti'a loru intotdéun'a, de cate ori a fostu trebuintia si nu odata au datu patriei barbati eminenti de statu, — cari adeveratu, ca nu iau servitu sub firm'a loru nationala, — dér' cu tόte aceste indreptatirea nationala a romaniloru nu s'a recunoscutu nici odata; pre candu de alta parte, pe lenga tόta vestit'a tolerantia religionara, cu care d-vόstre ve place a ve mandri inaintea lumei, romanii din Transilvani'a au fostu dati prada catoliciloru si reformatiloru, ér' cei din Ungari'a indiscretiunei tiranice a serbiloru venetici.

Si acumu revenindu la discussiunea asupr'a adressei la discursulu tronului trebuie se constatu inainte de tόte, ca o

asemenea desbatere momentósa asupr'a adressei nu a mai avutu locu in acést'a camera, dela 1861, de atunci, de candu diet'a maghiara a alunecatu pe ominosulu terenu alu tacticei fatale. O, déca acést'a desbatere ar' insemná, ca amu ajunsu odata la punctulu decisivu si ca onorat'a camera, rumpendu in viitoriu cu tactic'a, ce a causatu atatea nenorociri sermanei nóstre tieri, va desemná cu votulu seu calea, pre care inaintandu, se póta conduce la limanu corabi'a statului nostru, ce p'aci erá se se cufunde. Scimu cu totii, d-loru, ca fatal'a tactica a inceputu cu ocasiunea desbaterei asupra adressei la mesagiulu tronului in diet'a dela 1861 si ca de atunci tóta actiunea nóstra politica pana in diu'a de astadi n'a fostu alt'a, decatu o necontenita tacticare, pana candu amu ajunsu la culmea tacticei, pana candu acuma esistinti'a, séu perirea sermanei nóstre tieri, este pusa pe o singura carte a tacticei. Cá pre venitoriu se potemu invetiá din pecatele trecutului, dati-mi voia, se ve espunu momentele cele mai insemnate ale acestei tactice fatale. (Se audimu!)

Se amintimu numai aceea, ca ce directiune diferita ar' fi luatu causele nóstre façia cu constellatiunile politice si façia cu ruginósele dispositiuni ale instrumenteloru absolutismului, déca votisarea dela anii 1861 s'ar' fi presentatu domnitoriului, cá espressiune nu a tacticei nici a slabiciunei, ci a ecuitatii si a sinceritatii. — Pecatulu nasce pecatu. (Voci: Asiá este!) Tactic'a dela anii 1861 a nascutu tactic'a cuprinsa in art. de lege XII din 1867 séu asianumitulu dualismu, care dupa firm'a mea convingere, castigata prin esperintiele de tóte dilele, este isvorulu, este inceputulu tuturoru nefericiriloru nóstre. (Aprobari in steng'a.) La anii 1867, ne potendu austriacii se maltrateze singuri tóte natiunile imperiului cu artic. de lege XII la aparintia, au impartitu poterea cu natiunea maghiara si prin acést'a impartire in loculu blastematei legi „Unio trium nationum" s'a inauguratu „Unio duarum nationum". La aparintia dér' maghiarii dualistici dupa 350 de ani s'au impacatu cu inimicii loru de mórte, dér' pretiulu acestei infratiri pe scurtu si basandume pe faptele complinite, credu, ca s'ar' poté espune mai nimeritu asiá: Ceea ce austriacii nu au fostu in stare a indeplini singuri in restempu de 350 de ani, adeca a ruiná si a nimicí atatu materialminte, catu si moralicesce Ungari'a si in prim'a linea natiunea maghiara, aceea le-a succesu prin concursulu dualistiloru maghiari. Domniloru! Nu voiu se ve superu cu reamintirea multeloru gravamine, ce adese si fórte precisu s'au pronuntiatu in acést'a camera, ci constatezu pe scurtu, ca dualismulu a facultatu guvernulu maghiaru, cá se póta comite tóte relele in tiér'a si ca dualismulu a lipsitu pe guvernu de poterea a face catu de micu bine. (Aprobari in steng'a.) Dér' ve intrebu, ar' fi fostu óre in stare absolutismulu austriacu a duplicá contributiunile, cari inca pe atunci erau pré grele? Ve intrebu, d-loru, fost' ar' fi óre in stare absolutismulu austriacu a nimicí poterea tierei materialicesce si moralicesce intru atat'a, incatu se o duca pana la abisulu desperarei, unde ne aflamu adi cu totii, fora de deosebire de nationalitate? Ve intrebu, fost' ar' fi in stare se nimicésca pre cei mai eminenti barbati de statu ai tierei, intielegendu intre ei si pre d-lu ministru-presiedinte de acuma (Aprobari in steng'a) — si ve mai intrebu, cutediatu ar' fi austriacii, fora conlucrarea dualistiloru maghiari, a face o asemenea fatala politica orientala? — Nu, si de o miie de ori nu!

Si, fiinduca parol'a dilei de astadi este politic'a esterna orientala, eu cá deputatu intrebu pe inaltulu guvernu si in prim'a linea pe d. ministru-presiedinte, cá se mi spuna, se'mi deslucésca, care este politic'a esterna a d-sale? fiindu-ca d-s'a nu face politica orientala in interessulu Ungariei, ceea ce i-a doveditu pana la evidentia in Dobritienu insasi natiunea maghiara si iau doveditu acést'a tóte cercurile de alegere din tiéra, unde elementulu maghiaru este compactu, si a caroru representanti, cu puçina esceptiune au ocupatu bancele partidei opositionale. Atatu de espresu s'a pronunciatu natiunea maghiara asupra d-lui ministru presiedinte, incatu d. Tisza in tóta Ungari'a nu a fostu in stare se afle unu cercu, care se 'lu onoreze cu mandatulu seu, ci a fostu silitu a 'si luá refugiu la nationalitatile, pe cari, mai anu, le ameninţiá cu sfarmare. Ce ironia a sórtei este aceea, ca tocmai acel'a, care ameninţiá cu sfarmare nationalitatile nemaghiare se se sfarme pe sine insusi (risete si aprobari in steng'a) pe candu nationalitatile ameninţiate, desi necajite pana la morte, totu mai traiescu. — E dreptu, ca d-lui Tisza i-a succesu prin special'a lege electorale din Transilvani'a, nascocita chiaru numai contra romaniloru, a face pe romanii ardeleni, cá se remana si mai departe in passivitatea reu practicata, — pe candu de alta parte romanii ungureni, urindu-se de lungile si sterpele lupte, in mai multe parti s'au abtienutu dela alegerile, cari si asia n'aveau nici unu scopu, — i-a succesu dicu, d-lui Tisza, afara de seracire generale, a scóte pe romani de pe tóte terenele vietiei publico-politice, si ai impinge intr'o apathia aprópe completa; dér' 'lu intrebu, bine si correctu a fostu acést'a mai alesu acuma, candu patri'a are cea mai mare lipsa de braçiele si de inteligint'a fiecarui fiiu alu seu?

Dupa acést'a diversiune, si dupa ce nu speru, séu in casulu celu mai bunu nu credu, ca d. ministru-presiedinte mi-va dá unu respunsu sinceru, relativu la politic'a s'a esterna, me voiu nisuí a ve ilustrá politic'a esterna a d-sale respundiendu insumi la intrebarea pusa mai inainte. Nu este greutate a ghicí si a dá adeveratulu nume politicei sale esterne. Ea este — numinduo cu crutiare politica, slava, numindu-o inse pe adeveratulu ei nume, ea este politica moscovita. Si in acést'a convictiune m'a intaritu si proiectulu de adressa alu condeputatiloru croati si cu deosebire motivarea lui, prin care numit'a adressa se recomenda, cá cea mai corespundietóre starei politice de astadi. Spre documentarea acestei asertiuni fia-mi permisu a me provocá la descoperirile facute de ministrulu de esterne din Romani'a, d-lu Cogalnicénu, relativu la rapirea Basarabiei. Si fiindu-ca acele descoperiri au aparutu deja si in diuariele maghiare si anume in „Egyetértés" Nr. 325, sum in stare a vi le cetí si in ungaresce. (Cetesce.) Aceste, onorata casa, dovedescu fora indoiéla, ca dupa conjunctiunea dela Reichstadt politic'a nóstra esterióra s'a intinsu pe calapodulu muscalescu si a servitu interesseloru muscalesci. Acést'a politica esterióra o-a inauguratu contele Andrásy, candu cu sarutarea a sangerósei mani a Tiarului albu. (Risete si aprobari in steng'a.) Cu acea sarutare fatala si-a vendutu, precumu Iud'a pre Christosu, natiunea s'a si pe aliatulu naturalu alu natiunei sale, pe romani. (Aprobari in steng'a.) Este sciutu si aceea, ca Romani'a, inainte de a trece armat'a s'a preste Dunare, a facutu intrebari in ast'a privintia la Vien'a, si numai dupa directele indemnari primite de acolo a purcesu mai departe Acestu faptu este secretu publicu in Romani'a, ceea ce speru, ca dealtmintrea „cavalerescului nostru ministru de esterne nu va poté desmintí. Si serman'a Romania in mani'a tuturoru acestoru fapte complenite, catra cine se adresséza in totudéun'a, de cateori colosulu dela nordu voiesce a-o strinɡe in braçie? Catra Austro-Ungari'a, catra singurulu si naturalulu, dér infidelulu seu aliatu. — O Dómne! Ce alta ar' fi situatiunea astadi, déca Austro-Ungari'a, — chiaru si in interessulu esistintiei sale, nu lasá pre Romani'a prada, ci prin sincera aperare a ei, asigurá esistinti'a s'a propria. Dreptu dovada, fia-mi permisu a me provocá la remarcabilulu discursu, ce l'a tienutu d. gen. Türr la 17 Nov. a. c. relativu la cestiunea orientala. D-s'a cunósce bine intregu Orientulu, din care causa merita, cá se punemu pondu mare, pe cele ce dice despre Romani'a. Fora cá se primescu principiile professate de d. Türr, se'lu vedemu ce dice? (Cetesce.)

Onorata camera! Numai o reflessiune mai am se facu la unu pasagiu din vorbirea d-lui ministru-presiedinte, tienuta in siedinti'a de alaltaori, si care suna asia: „Eu dér' am aflatu garanti'a, ce am cautatu, de o parte in aceea, ca ori-candu s'ar' nimicí imperiulu otomanu, popórele neslave din Orientu au pe cine a se radîmá, cá se nu-i inghitia marea si cá se póta remané romani, greci s. c. l." Intr'adeveru, multu cinismu trebuie se aiba d. Tisza, déca in urm'a asupritórei si tradatórei sale politice de pana acumu mai crede, ca romanii séu grecii ar' fi atatu de neghiobi, cá se créda vorbeloru luî, si ar' concrede esistinti'a loru gratiei lui muscalesci. — In fine, d-loru, ve rogu cu fratiésca incredere, luati in seriósa bagare de séma gravele pericole, ce amenintia cu perire esistenti'a natiuniloru romana si maghîara, ca-ci am firm'a convictiune, ca, déca aceste doue popóre mai au viétia si missiune culturale in Orientu, atunci acést'a se póte ajunge numai prin aperare reciproca, contra inimicului de mórte, inimicului comunu. Si cá se se intemple acést'a, acumu in óra a 12-a smulgeti prin poterniculu votu alu d-vóstre poterea din man'a guvernului si nimiciti sistemulu actualu, ce ne amenintia pe toti cu perire. (Aprobari in steng'a.)

Congressulu nationalu bisericescu

alu romaniloru gr. or. din Ungari'a si Transilvani'a.

Siedinti'a a 24-a (ultima) din 23 Oct. (4 Nov.) Dep. Elia Macelariu trage atentiunea congressului asupra cestiunei, ca preoti veduvi se se admita a se insurá si dice, ca in acésta causa fórte importanta a facutu o propunere in congressulu trecutu. — Dep. Hanea propune se se relege acestu obiectu la sinodulu episcopescu. — Dep. Macelariu pretinde, cá lucrulu se se lamurésca, ca cine este competentu a deslegá acést'a cestiune, congressulu séu sinodulu episcopescu, de órece nu e nici de natura dogmatica, nici canonica, ci curatu administrativa. — Vic. Popea da dreptate lui Macelariu in multe privintie dér' adauge, ca lucrulu trebuie bine studiatu, de aceea se se amane. Presidiulu arata, ca infrenarea a jocatu rola in vieatia crestiniloru din vechime, apoi da o esplicare cuvinteloru: Preotulu se fia barbatu alu unei femei. Cestiunea cere se fia bine motivata, ca numai atunci va poté-o deslegá sinodulu episcopescu si in casu de lipsa se va intielege si cu celelalte metropolii ortodocse. — Dep. V. Babesiu dice ca motivele toti le cunoscu si nu e tréb'a congressului se cerce, ca caus'a e canonica si propune, ca propunerea lui Macelariu se se tramita la sinodulu episcopescu, ca la congressulu viitoriu se vina sinodulu ep. cu unu votu, cá se pota apoi hotari congressulu. — Ep. Popasu declara categoricu, ca caus'a e curatu dogmatica si congressulu nu póte nici discutá asupra ei. Dep. Boiu dice, ca cestiunea presinta cere o interpretare a st. scripturi si numai episcopii sunt competenti a face asemenea interpretari. — Dep. Cosm'a arata ca moralitatea publica reclama, cá se se scape biseric'a cu o ora mai curêndu de relele, ce rodu moral'a. — Dep. Trombitasiu demustra, ca biseric'a moderna si cea vechia nnmai sunt asemenea si de aceea doresce se se deslege lucrulu odata. — Macelariu combate parerea aceea, care pretinde ca caus'a acest a ar' fi dogmatica séu canonica si dice, ca Cristosu, cá idealulu moralitatii n'au provediutu nicairi o invetiatura, care ar' lati imoralitatea. — Cestiunea se reléga la sinodulu ep. spre a o studiá si apoi a reporta.

Dep. Babesiu demustra, ca este tare de lipsa cá in institutele pedagogice si teologice din metropolia se se introduca o uniformitate in instructiune si propune, cá sinodulu episcopescu se 'si faca datori'a si se stabilésca unele principii uniforme si consistoriulu metropolitanu se elaboreze unu regulamentu uniformu, pe care se-lu introduca numai decatu reportandu apoi la congressu. — Ep. Popasu constata, ca acestu obiectu este de o natura curatu dogmatica, in ce privesce institutele nóstre teologice. — Presidiulu dice, ca unu nou sistemu in institutele nostre nu se pote introduce asia usioru, consist. metr. n'ar' poté esecutá regulamentulu, decatu numai dupa ce l'ar' incuviintia congressulu. — La urma se primesce propunerea lui Babesiu.

Se alegu apoi doi asessori in consistoriulu metr. in sensulu bis. se alegu dir. I. Hanea cu 37 voturi, ér' in celu scol. cá suplentu cu 27 voturi Anani'a Trombitasiu. — Comissiunea scolara prin rep. seu Stefanu Iosifu reportéza, ca din caus'a scurtimii timpului n'a potutu aduce unu regulamentu nou pentru scólele poporale si se remana totu celu vechiu, apoi consist. metr. se asterna la altu congressu unu proiectu. — Comissiunea pentru o foia oficiala inca n'a facutu nimica, cá si alte comissiuni, si a propusu, ca actele se se transpuna la consist. metr., care se reporteze la congressulu viitoriu in privinti'a asta. — Dep. Babesiu nu e nici cu acésta propunere multiamitu si propune, cá consistoriulu metr. se se propuna in intielegere cu consist. arch. si se reguleze cestiunea cu „Tel. Rom." — Dep. Borcia arata, ca in cestiunea cu „Tel. Rom." numai testamentulu si comissiunea tipografica si sinodulu Archidiecesanu este competentu.

Cestiunea se resolvéza cumu a propusu Babesiu. — Cestiunea institutuirei unui consistoriu, cá multe altele, se amana la congressulu viitoriu. — Rep. Zigrea propune se se ridice pentru Marele Andreiu unu monumentu in façi'a catedralei, care se va edifica pe viitoriu. Lengheru vediendu, ca prin acésta propunere se amana monumentulu cine scie pana candu, de aceea propune: Se ridica unu monumentu cu a carui esecutare se insarcinéza consistoriulu metropolitanu. Se primesce — Comissiunea verificatóre reporteza despre abusurile ce s'au facutu de prot. Piso cu ocasiunea alegeriloru si propune, cá actele investigatóre se se transpuna consistoriului Arch., care se pedepsésca pe culpabilu si se platésca spesele investigatiunii. Se primesce.

Mai incolo reportéza dep. Damaschinu, ca spesele congressului din anulu acesta facu 9708 fl. 86 cr. si adeca se vinu pe, a) Archidieces'a 2513 fl. 68 cr., b) dieces'a Aradului 2133 fl. 97 cr. c) pe dieces'a Caransebesiului 4061 fl. 11 cr. Dupa usulu de mai inainte se detrage din competinti'a fiecarui deputatu cate 2 fl. pentru fondulu metropolitanu. In cestiunea lui Rubinu Patiti'a se decide: cá se i se platésca din partea Archidiecesei viaticulu si diurnele competente pe timpulu pana nu s'a decisu caus'a lui. — Dep. Cosm'a propune, cá fiecare comuna bisericesca se si procure actele congressului si venitele din acelea se intre in fondulu metropolitanu. Apoi se cetescu protocólele siedintieloru din urma si se verifica. Dupa aceea se adreséza presidiulu catra deputati camu in urmatorii termini:

„Vediendu resultatele cele imbucuratóre, cari le am obtienutu in acésta sessiune ve multiamescu pentru zelulu si bunavointi'a, cu care ati participatu la lucrarile congressului, invocu pentru toti darulu celui atotu poternicu si dorescu celoru esterni calatoria fericita si me recomendu dragostei si bunei vointie a dvostre".

La acestea cuvinte dep. A Trombitasiu respunse cam urmatorele:

„Resultatele ce le-a produsu congressulu presinte ne indreptatiesce a crede, ca amu corespunsu increderei ce au pusu alegetorii in noi. Aceste resultate frumóse au a se a scrie in prim'a linia tactului si intieleptiunii, cu care a condusu inaltulu presidiu, (se traiésca). Se ne aretamu multiamit'a si recunoscinti'a nostra catra Esc. S'a si se-lu asiguramu cu deplina mangaiere pe Archipastoriulu nostru mergêndu acasa cu acea dulce convingere, ca parintele nostru sufletescu a intielesu vocea sincera a fiiloru sei sufletesci. Dorimu cá armoni'a intre fii si intre parinte se fia adeverata si durabila pentru binele si prosperarea bisericei. De cumva in decursulu desbateriloru, in foculu amorului nostru trecuramu peste marginile pietatii, rogamu pe inaltulu presidiu a dejudeca acésta din punctulu nostru de manecare. Primiti din partea nostra Esc. Vóstra asigurarile cele mai sincere despre iubirea nostra catra Esc. Vóstra. Se adaugemu la acésta domniloru, cá unu alu doilea micu actu alu recunoscintii nóstre profunde unu sinceru si cordialu „se traiésca" (repetite urari de „se traiésca"). — In urm'a acestor'a sessiunea din anulu 1878 se dechiara din partea presidiului inchisa.

Revista literara.

Creatiunea si desvoltarea primitiva a omenimei, prelucrata dupa A. Arneth, de **Teodoru Ceontea,** prof. de sciintiele naturale la institutulu rom. pedag. teologicu din Aradu. — Sciintiele esacte au fostu pe timpulu Eliniloru si Romaniloru antici pe o trépta fórte rudimentara si cunoscintiele cosmogonice si cosmologice ale popóreloru antice erau fórte marginite si intunecate. Progressele, ce le au facutu sciintiele esacte din dilele lui Aristotele, parintele realismului in filosofia, sunt enorme si resultatele, cari le au produsu generatiunile si seculele posterióre in sfer'a sciintieloru cosmogonice, cosmologice si geogonice, geologice si scientiologice sunt grandióse. Carticic'a presenta se ocupa cu nesce probleme, cari in tóte seculile au preocupatu si au frementatu mintile barbatiloru celoru mai geniali si mai profundi. Aceste probleme, de cari in betran'a anticitate se ocupau numai filosofiii naturalisti, au devenitu in dilele nóstre, gratia respandirii sciintieloru, o tema de predilectiune, de care se ocupa tóte clasele soçiale, fora distinctiune de secsu.

In prefaçia arata autorulu motivele si ideile, ce l'au indemnatu se publice carticic'a acést'a. — Lucrarea este impartita in 9 capitule. In capitululu 1 tractéza despre diverselo periode, prin cari a trecutu pamentulu in decursulu desvoltarii sale. Prim'a perioda este period'a consolidarii. In period'a a doua se continua consolidarea si se produce si ap'a, care indata a causatu mari revolutiuni. In period'a acést'a, care e perioda de transitiune, strabatu radiele sórelui prin atmosfer'a purificata. Acumu se incepe si processulu de discompunere, care caracteriséza period'a a treia. In period'a a treia s'a formatu celul'a, cá bas'a organismeloru. Pana la celula s'au petrecutu multe formatiuni. Fiintiele primitive erau fórte simple, dér' si acele cu tóta simplitatea si microscopitatea loru contribuira intr'unu modu admirabilu la consolidarea pamentului. Pamentulu in diverse periode a avutu o diversa capacitate productiva si a trecutu in decursulu vietii sale prin multe si mari revolutiuni. Dupa fiecare revolutiune pamentésca s'au produsu lucruri noue. Pamentulu nostru dupa calculele geologiloru moderni este mai betranu de doue mii de milióne de ani. Creatiunea s'a inceputu atunci, candu moleculele cele mai antai s'au impreunatu si au formatu unu intregu. De aci inainte a totu progressatu si s'a perfectionatu, pana candu a potutu se produca prim'a fiintia rationala, adeca pe omu. Tóte processele naturei avura numai unu scopu si acesta a fostu, crearea fiintieloru rationale, tóte celelalte processe au fostu numai preparative. — In natura, dice autorulu, domnesce numai o lege suprema si acést'a este nisuinti'a dupa libertate, dupa liberarea spiritului. Acestei legi i-se inchina tóta natur'a cea mórta si cea viua. Cine promovéza libertatea propria si a semeniloru sei, acela asculta de voia lui Dumnedieu, cine lucréza in contra, 'si omóra spiritulu, seu se instrainéza de destinulu seu si calca érasi pe trépt'a animalica. Principiulu, ce-lu desvólta si apera autorulu aci, 'lu numesce principiulu libertatii, éra directiunea cea noua, care se baséza numai pe materia, o numesce principiulu materialismului séu mai bine a egoismului. Dupa ce arata, ca dintre tóte partile lumii vechi Afric'a s'a desvoltatu mai antaiu, apoi Asi'a si numai mai pe urma Europ'a, care erá mai de multu o gramada de insule, dice, ca omulu s'a ivitu deodata in mai multe locuri. Léganulu genului omenescu se afla in Afric'a pe lenga ecuatoru si in Asi'a aprópe de 40 ° latime nordica. In amendoue continentele influintiele climatice au fostu deosebite, de aceea si ómenii din amendoue s'au deosebitu atatu in privintia corporala, catu si in privinti'a spirituala. In Afric'a, cá celu mai vechiu léganu alu némului omenescu se deosebescu doue rase africane, cari se distingu atatu cu limb'a, catu si in privinti'a eorporala. Ras'a prima africana a vorbitu o limba, care e mam'a limbiloru semitice, a limbei egiptene si a limbei vascice. Ras'a acést'a este cea mai culta a Africei. A dou'a rasa o forméza tóte speciele de Negri africani. Mai incolo arata, ca rasele africane s'au respanditu din Afric'a peste partile sudice ale Asiei pana in Indi'a, prin partile sudice ale Europei, ba au trecutu pe apa si in Americ'a si pe insulile ostice ale Oceanului. — In Asi'a a dou'a patria primitiva a némului omenescu au fostu doue rase primordiale, cea Ariana si cea Mongolica. Cea Arian'a s'a intinsu preste Europ'a si peste o parte fórte mare a Asiei. In Europ'a au intratu dintre Ariani mai antaiu Celtii, cari au datu peste popóre africane, dupa ei au venitu popórele italice si cele grecesci. In Asi'a inca se intalnira Arianii cu Africanii si mai cu séma cu Semitii. Ras'a Mongolica a trecutu prin Asi'a si in Americ'a. — Mai departe arata, cumu s'a nascutu cultulu si adoratiunea dieiloru cosmici, cumu s'au nascutu semidieii, cari erau conducatorii si invetiatorii ómeniloru, inventatorii sciintieloru si ai arteloru, mai pe urma divinisarea ómenileru distinsi, cari dupa mórte pentru meritele loru intrau in clas'a dieloru.

Caracteriséza pe scurtu diferitele graduri de servi séu sclavi, apoi adauge mai pe urma: Poporulu, care nu 'si scie aperá libertatea nici nu o merita. Tractéza apoi despre poporulu si cultur'a egipténa si despre ras'a Ariana, care dice si-a parasitu patri'a primordiala din caus'a relatiuniloru climatice. Mai in urma vorbesce despre luptele ce au decursu intre spiritulu omenescu si intre natura, pana a succesu spiritului se se emancipeze si se se ridice peste natura. In sine omenii spre a esplicá schimbarile ce se intempla in lucrurile materiale, introdusera cuventulu „fortia“, care e caus'a necunoscuta a tuturoru fenomeneloru visibile. Arata cumu s'a desvoltatu vieati'a si referintiele sociale pe la popórele principale ale lumii antice. Se silesce a aperá castele din Egiptu, Babilonu si in Indi'a, dicendu, ca preotii din acele tieri singuri au cultivatu sciintiele si resultatele osteneleloru loru le-au transplantatu posteritatii, dér' apoi a uitatu se adauga, ca prin monopolisarea sciintieloru s'a facutu multu reu némului omenescu.

Mai incolo dice ca omenimea face istori'a dupa vointi'a libera, si se pare a nu fi legata de nici o lege (?) Resultatulu intregei istorii este progressulu generalu. Spune apoi ce e timpulu pentru cultur'a si desvoltarea generala si definesce spiritulu timpului dicendu: Déca totalitatea séu unmai pluralitatea ómeniloru cugeta intr'o forma, atunci densii aparu insuflati de acelasiu spiritu si acest'a se numesce spiritulu tempului.

Eata in resumatu ideile depuse in acést'a carte, prelucrata dupa unu autoru insemnatu germanu cu scopu de a popularisá sciintiele esacte sí intre romani.

Era odata unu timpu, candu strigá unu scriitoriu mare romanu catra generatiunea tenera din dilele sale: „Scrieti baieti cumu veti scrie numai scrieti“! Astadi, multiamita ceriului, literatur'a romana nu se mai afla in impregiurarile de atunci si nu se mai potu aplicá acele cuvinte. Dincontra adi se cere cá totu ce se scrie se fia bine rugematu. A tractá teme grele scientifice intr'unu modu poporalu este unu lucru fórte greu, asia incatu numai barbati incaruntiti si bine deprinsi pe campi'a sciintiei potu se deslege atari probleme intr'unu modu deplinu multiamitoriu.

Façia cu scrierea de mai susu observamu ca partea geologica nu e desvoltata destulu de precisu si de lamuritu si arata ca autorulu si-a luatu o tema cam dificila pentru poterile sale tinere; éra partea a dou'a, care tractéza despre desvoltarea spirituala primitiva este mai bine lucrata si are multe parti atragetóre. Autorulu admite mai multe puncte pe façi'a pamentului, unde s'a desvoltatu némulu omenescu, admite mai multi Adami ceea ce si filologi'a comparativa a demustratu de multu. Ca a fostu leaganulu primitivu alu genului omenescu mai antaiu in Afric'a si dupa aceea in Asi'a sunt cestiuni inca de cérta. Stilulu peste totu e fluentu romanescu. Lucrarea pe langa unele scaderi sistematice merita tóta atentiunea si dorimu se aiba catu mai multi cetitori spre incuragiarea autorului.

Primirea comissiunei romane in Tulcea.

Despre primirea comissiunei romane in Tulcea relatéza unu corespondentu alu „Pressei“ urmatóriele: In 14 Nov. st. v. pe la 3 óre sosi vaporulu romanu „Romani'a“ in portu cu comissiunea romana, care fù primita de guvernatorulu russu, de inaltulu cleru, metropolitulu bulgaru si episcopii greci, de consulii si viceconsulii poteriloru straine si de primariu si notabilii orasiului cu tóta onórea. Nicolau Catargi, presiedintele comissiunii, salutà pe toti cei de façia, serutà crucea din man'a episcopiloru, si se duse in trasura cu guvernatorulu laconacu. Tote casele pe drumulu pe unde mergea comissiunea erau indesuite de omeni. Dupa ce a ajunsu comissiunea la conacu, guvernatorulu a introdus'o in salonu. Dupa cateva minute guvernatorulu se retrase si atunci comissiunea primi felicitarile din partea orasianiloru. Comissiunea fu primita cu o demonstratiune neasteptata. Cá la 8000 de ómeni impleau stradele dela portu pana la conacu si apoi uliti'a pana la biseric'a romana. Ce dimensiuni va luá inca bucuri'a si veseli'a, candu voru intrá trupele romane? Dela debarcadare pana la biseric'a romana este unu drumu de 15 minute si acolo se voru opri armatele romanesci pentru a primi binecuventarea religiósa. In lungulu drumului acestuia sunt ridicate 4 arcuri de triumfu si in façi'a bisericei unu transparentu mare. Arculu celu d'antaiu este in portu; elu e de 20 de stanjini de latu si de 6 stanjini de inaltu, forte frumosu imbracatu si gatitu. In façia la midiulocu se afla marc'a Romaniei cu devis'a Domnitoriului, de a drépt'a intr'unu cercu mare este scrisu Alecsandru II, de a stang'a intr'unu asemenea cercu Carolu I; stégurile cari impodobescu acestu arcu sunt romanesci si russesci. Acestu arcu este ridicatu dupa gustulu guvernatorului de bulgari. Pe elu este scrisu „ilustriloru aliati“, ceea ce pare camu intunecosu, deórece nu potemu precepe, mai alesu, ca vedemu scrisu Alesandru II si stéguri russesci, ce insemnéza ilustri aliati. Este facutu pentru romanii, cari vinu, séu pentru russii, cari se ducu? Ca-ci si unii si altii au fostu aliati. Alu douilea arcu este in dreptulu otelului „Odes'a“, este catu uliti'a de largu si l'a redicatu poporatiunea grecésca. In façia se vedu zugraviti ostenii romani, in frontispiciu o cununa mare cu portretulu Domnitoriului Carolu I, in drépt'a si in steng'a portretulu Dómnei. In façi'a farmaciei se afla alu 3-lea arcu, pe care l'au redicatu israelitii. In façia are o cununa mare de flori cu marc'a Romanii, portata de doui angeli. Sub corónа se afla scrisu cu litere mari: „Onóre patriei“. Aprópe de biseric'a romanésca se afla alu 4-lea arcu triumfalu, redicatu de poporatiunea romana din Tulcea. Façi'a tóta impodobita cu flori, laturea drépta are unu tieranu cu unu stégu in mana si cu inscriptiunea: „Traiésca poporatiunea Dobrogei“, ér' in steng'a o tieranca, care tórce, cu inscriptiunea: „Traiésca independinti'a romana.“ In façi'a bisericii unu transparentu mare, pe care se afla Domnulu si Dómn'a incungiurati de o cununa de flori. De desuptulu Mariiloru Loru se afla scrisu: „Bine ati venitu frati Romani“. In drépt'a o tieranca romana cu unu snopu de grau, in steng'a unu dorobantiu romanu. Tóte aceste arcuri sunt impodobite cu stéguri romane amestecate pe unele locuri si cu stégurile russesci, dér' astfeliu a fostu porunc'a si sciti cu cate greutati a trebuitu se lupte poporatiunea pentru a poté face si ceea ce a facutu!

Regulamentu de administratiune publica

asupra organisatiunei judecatoresci, competintiei si procedurei autoritatiloru judecatoresci din Dobrogea.

(Urmare.)

§ II. *Competinti'a si procedur'a.*

Art. 20. Tribunalele de ocóle sunt competinte a judecá tóte afacerile civile si comerciale, de orice natura ar' fi ele, in prim'a si ultim'a instantia pana la valórea de 300 lei capitalu si interesse, séu 50 lei venitu anualu si cu apelu pana la orice suma..

Art. 21. In materia penala, tribunalele de ocolu voru judecá in prim'a si ultim'a instantia contraventiunile si cu apelu tóte infractiunile calificate de lege delicte.

Art. 22. In materi'a de notariatu si orice acte de procedura gratiósa, tribunalele de ocóle au competinti'a tribunaleloru ordinare de judecia. Ele sunt pe lenga acést'a tienute, ca cu ocasiunea legalisarei acteloru de vendiare si mai inainte de transcriptiunea loru, se esamineze dreptulu de proprietate alu vendiatorului, pacinic'a posessiune, precumu si déca imobilulu ce se instraineza nu este supusu la ver'o sarcina reala, ipoteca, servitute séu altele.

Art. 23. Tribunalele de ocolu sunt inca competinti, ca dupa formalitatile prevediute de procedur'a codului civilu, si prin mediulocirea agentiloru administrativi, se infiintieze, printr'unu delegatu alu tribunalului, secuestre, se ia orice mesuri asiguratóre si se procéda la esecutarea silita asupra mobileloru si imobileloru.

Art. 24. Procedur'a inaintea tribunaleloru de ocóle, in afaceri civile si comerciale va fi aceiasi, cá a judecatoriloru de plasa, éra in materi'a penala va fi aceea a codului de procedura penala. In materi'a civila si comerciala tribunalele de ocóle voru judecá la trebuintia dupa ecuitati si dupa legile bunei crediutie.

Art. 25. Partile se voru infaçisiá in persóna séu prin orice ruda pana la gradulu alu treilea inclusivu. Nici o persóna sub titlu de vechilu, consiliu séu advocatu nu se va poté presintá in numele veri-uneia din parti séu a o asistá la cercetarea si judecat'a veriunui processu.

Art. 26. Pe lenga fiecare tribunalu de ocolu, va fi unu substitutu alu primului procuroru alu tribunalului de apelu respectivu.

Art. 27. Substitutulu este insarcinatu cu urmarirea si instructiunea afaceriloru de natura penala. Elu indeplinesce, in acelasiu timpu, functiunile judecatorului de instructiune si are dreptulu de a luá orice mesuri preventive.

Art. 28. In casu candu, din instructiunea facuta de acestu magistratu séu de agentii aucsiliari ai sei, resulta ca faptulu comisu este unu delictu séu o contraventiune, elu tramite actele in cercetarea tribunalului de ocolu, impreuna si cu provenitulu, déca va fi arestatu; éra déca faptulu este calificatu de lege crima, dosarulu, impreuna cu inculpatulu, se tramitu primului-procuroru de pe lenga tribunalulu de apelu respectivu.

Art. 29. Orice opositiune contra acteloru instructiunei, arestarei preventive si a admiterei séu respingerei cererei de liberare pe cautiune, va fi facutu in terminu de 5 dile, catra primulu-procuroru alu tribunalului de apelu respectivu, care in 24 ore va statuá definitivu asupra'i.

Art. 30. In fiecare resiedintia a tribunalului de ocolu se mai infiintiéza cate o judecatoria mohamedana, compusa din unu boge alu localitatiei si doui membri alesi de obstea locuitoriloru mohamedani, toti acesti'a confirmati de catra ministrulu justitiei, dupa recomendarea muftiului.

Art. 31. Aceste tribunale voru fi competinte se judece, cu dreptu de apelu la tribunalulu de apelu respectivu, tóte afacerile dintre mohamedani relative la organisarea familiei, la poterea parintésca si maritala, la casatorii si divortiu, la tutela si minoritate si in generalu la tóte ces-

tiunile, cari privescu constituirea familiei si drepturile ce decurgu diutr'ensa. Ele voru judeca asemenea cestiunile de succesiuni ab-intestatu séu testamentarii si voru lichidá aceste succesiuni dupa cererea partiloru.

Art. 23. Apelulu contra sentintieloru tribunaleloru de ocóle si tribunaleloru mohamedane, atatu in materi'a civila si comerciala, catu si in materi'a religiósa, va fi de 2 luni dela comunicarea hotarirei.

TITLULU III.

Despre tribunalele de apelu.

§ 1. *Organisatiunea.*

Art. 33. In orasiele Tulcea si Chiustengea se infiintiéza cate unu tribunalu de apelu, compusu din unu presiedinte, doui membri, unu supleantu, unu primu-procuroru, unu procuroru, unu grefieru, unulu séu mai multe ajutóre si patru séu mai multi copisti, dupa cumu interessele serviçiului voru cere.

Art. 34. Pe lenga tribunalele de apelu se mai infiintiéza, pentru judecarea tuturoru afaceriloru, afara de magistratii numiti de guvernu, inca doui membri, cari se voru alege, precumu se arata in articululu urmatoriu.

Art. 35. Fiecare plasa va delegá, odata cu votarea membriloru tribunaleloru de ocóle, doui delegati, din cari unulu nemusulmanu si altulu musulmanu. Acesti'a voru avé se aléga, dintre alegetorii notabili ai orasiului de resiedintia alu tribunalului de apelu, pe membrii, cari voru urmá se functioneze pe lenga acestu tribunalu. Alegerea va avé locu la resiedinti'a tribunalului de apelu in dilele de 10 si 11 Augustu ale fiecarui anu. Delegatii nemusulmani voru alege unu membru nemusulmanu. Cei musulmani unu membru musulmanu.

§ 36. In judetiele, a caroru populatiune va fi esclusivu nemusulmana séu musulmana, cei doui membri alesi voru fi nemusulmani séu musulmani. Alegerea membriloru va fi constatata prin unu processu-verbalu, care va fi semnatu de prefectu si dupa care se va tramite copia si presiedintelui tribunalului de apelu.

Art. 37. Membrii alesi voru intrá in functiune odata cu inceperea anului judecatorescu. Ei voru fi alesi pe timpu de unu anu si voru primi o retributiune anuala de 1200 lei noui fiecare (séu 6000 lei turcesci.)

Art. 38. In casu de absentia a unui membru alesu, elu va fi inlocuitu cu unu supleantu, ce se va luá de presiedintele tribunalului de apelu, dintre notabilii aflati in orasiulu de resiedintia alu tribunalului, si care la alegere va fi intrunitu cele mai multe voturi.

Art. 39. Circumscriptiunea tribunalului de apelu din Tulcea cuprinde tribunalele de ocolu: Harsiov'a, Kiustengea, Mangali'a. Megidie si Rasov'a.

§ II. *Competinti'a si procedur'a.*

Art. 40. Tribunalele de apelu voru judecá in ultim'a instantia tóte apelurile facute contr'a sentintieloru pronuntiate de tribunalele mohamedane si cele de ocóle in prim'a instantia.

Art. 41. Ele voru judecá inca in prim'a si ultim'a instantia tóte causele, ce dupa legile ordinare sunt de competinti'a curtiei juratiloru.

Art. 42. Decisiunile tribunalului de apelu nu potu fi atacate de catu pe calea recursului in casatia, in terminele si dupa formele prevediute de legile ordinare.

Art. 43. Procedur'a inaintea tribunalului de apelu, in materia civila, religiósa si comerciala, va fi aceea a tribunaleloru ordinare de judetie si a procedurei codului comercialu cu urmatóriele modificatiuni.

Art. 44. Presiedintele tribunalului de apelu indata ce va primi petitiunea de apelu, o va face se se inregistreze, va ficsá chiaruiu aceea di terminulu de infaçisiare si in 5 dile celu multu dela acésta data, gref'a va scóte citatiunile catra parti.

Art. 45. Citatiunea, insoçita de copi'a dupa petitiune va fi incredintiata apelantului, care insusi o va dá in primirea intimatului, va luá dovéd'a subscrisa de densulu si o va depune la gref'a tribunalului de apelu, celu puçinu cu 10 dile inainte de diu'a ficsata pentru infaçisiarea processului. Candu partea carei'a urméza a i se dá citatiunea nu va voi se o priméscá, séu nu va sci se subscrie dovéd'a, agentulu administrativu celu mai apropiatu va veni se constate acést'a printr'unu processu-verbalu, pe care 'lu va incredintiá reclamantului si care va servi dreptu dovéda.

Art. 46. Terminulu de infacisiare nu póte fi mai lungu de 40 dile calculatu dela dat'a citatiuniloru.

Art. 47. Copiele dupa decisiunile tribunalului de apelu voru fi inmanate partiloru dupa aceleasi reguli cá si citatiunile.

Art. 48. Candu tribunalulu de apelu va judecá cá instantia corectionala de apelu, procedur'a va fi cea prevediuta de codulu de procedura penala.

Art. 49. In materie de crime séu alte infractiuni la legea penala de competinti'a ordinara a juratiloru, tribunalulu de apelu va intrá in cercetarea causei dupe unu rechisitoriu in scrisu alu primului procuroru si va judecá dupa procedur'a indicata in susu citatulu articulu.

(Va urmá.)

Diverse.

(Armat'a romana in Tulcea.) Ministrulu afaceriloru straine, a primitu dela d. N. Catargi primu-delegatu romanu la Tulcea, urmatórea telegrama: „Armat'a a sositu Vineri, la 4 ore. Generalulu Angelescu, cu statulu seu majoru, a precedat'o cu o ora, si a fostu primitu la debarcadera de guvernatorulu si autoritatile russe, de corpulu consularu, de cleru si de o numerósa populatiune. Entusiasmulu a fostu fórte mare. Diferitele corporatiuni, cari 'si facuse fiecare cate unu arcu de triumfu, 'l-a intimpinatu cu pane si cu sare. Unu Te-Deum s'a celebratu la biseric'a romana. In acestu momentu, armat'a desbarca. Intrarea se va face mane demanétia.

(Trecerea in Dobrogea.) „V. C.“ ne spune, ca in 16/28 Nov. v. a plecatu dela Galati aprópe totu personalulu judecatorescu destinatu pentru Dobrogea. Transportulu s'a facutu gratis pe vaporulu statului. Fiecarui functionariu i s'a avansatu salariulu pe 1 jum. luna, deosebitu i s'a datu 150 fr. cheltuieli de transportu. — In 29 la 10 óre se audieá din Galati bubuitulu tunului la Ghecetu. Era salutulu ce se dedea trupeloru, cari plecau spre Tulcea. La 11 óre trecu pe dinaintea portului vaporulu „Arpád“, tragêndu 4 slepuri, in cari se aflau trupe de linia si artileria. Indata dupa acest'a trecú totu spre Tulcea vaporulu „Stefanu celu Mare“ ducêndu pe elu diferiti oficieri superiori si music'a rosioriloru; ér' vapórele „Fescoletto“ si „Anet'a“ duceau infanteria si cavaleria. — Armat'a, care a trecutu la Tulcea a inceputu a se indreptá spre Babadag si spre Sulin'a. — „Rom.“ afla, ca comunicatiunea se face cam anevoia, deórece autoritatile russe intardia cu predarea telegrafeloru remase dela turci si romanii sunt siliti a-si infiintiá birouri deosebite (!!)

(Prefectii numiti pentru Dobrogea.) „Monitoriulu“ publica decretele, prin cari se numescu persónele pentru diferitele functiuni din ramur'a administrativa, de unde vedemu, ca s'au numitu prefecti: in judetiulu Costanti'a (Chiustenge) d. Remusu Opranu, actualu procuroru generalu dela curtea de apelu din Bucuresci; in judetiulu Silistra-Noua d. generalu Tob. Gherghelu, fostu ministru si in judetiulu Tulcea d. George M. Ghic'a, fostu ministru.

(Bust'a lui Kossuth.) Partid'a dietala a celoru „independenti“ (Kossuthiani) a otaritu a asiediá in localulu clubului seu bust'a lui Kossuth in marime naturala, facuta din marmora alba. De aici — observa „F. H.“ — nu va profitá numai clubulu, ci si altii voru voi se aiba bust'a marelui patriotu, de nu altfeliu, celu puçinu turnata in gipsu.

(Din Bucuresci.) Santulu sinodu alu bisericei autocefale romane s'a deschisu in 19 Nov. — Dumineca sér'a s'a jocatu in Teatrulu nationalu dram'a in 4 acte de d. Gregorie Ventur'a „Curcanii“. Sal'a teatrului gemea de lume si dela inceputu pana la finitu publiculu, incantatu, n'a incetatu de a aplaudá.

(Rozsa Sándor.) Renumitulu capitanu de haiduci Rozsa Sándor morí in 22 Nov. in temniti'a din Gherl'a, unde se aflá prinsu dela 1872 incóce. Cadavrulu lui fù sectionatu (taiatu) din partea mediciloru, éra capulu lui fù tramisu la Budapest'a cá unu obiectu interessantu professorului Lenhossek, cá se faca studii craniologice. Capulu acestui haiducu, care in viéti'a s'a a fostu gróz'a si spaim'a ómeniloru, póte fi pentru craniologia fórte instructivu. Puçini haiduci au avutu o viétia atatu de miscata, cá acest'a. Candu cu amnestia data la incoronare in 1867 Rozsa Sándor inca fù eliberatu din temniti'a dela Kufstein si se vorbea, ca s'a facutu omu de omenia, dér' lupulu nu'si mai schimba naravulu si abia scapatu, Rozsa Sándor se apuca din nou de haiducia, pana au pusu érasi man'a pe elu poterasii lui Gedeonu Ráday.

(Epistol'a atentatoriului Passanante catra mam'a s'a.) Epistola, pe care o tramise mamei sale Passanante, care s'a incercatu se omóre pe regele Italiei, are dupa „Roma Capitale“ urmatoriulu cuprinsu: „Scumpa mama! Prin acést'a epistola ti-se infaçisiéza fiiiulu teu vinovatu. Dér' eu nu sunt vinovatu, ca-ci tu nu intielegi nimicu despre lucrulu acest'a. Eu am aperatu omenimea in contr'a tiraniloru, carii s'au imbogatitu. Acesti calai voru perí cu republic'a universala. Tramite-mi sant'a t'a binecuventare. Salutu pe fratii mei, si ei se me erte. P. S. Nu sunt vinovatu. Arata curagiulu, care l'ai aratatu la mórtea barbatului teu, caruia i-ai datu crucea in mana, facêndu pe copii sei se-lu binecuvinte. Fi cu curagiu. Tramite-mi sant'a ta binecuventare. 'Ti ceru ertare, ceru ertare dela provinci'a nóstra; eu nu o am superatu. Regii sunt tirani. Mi se va dice, ca se nu fi facutu acésta in contr'a lui Umberto. Dér' elu este unu fiiu alu acelui tata tiranu alu poporului si usurpatoru alu drepturiloru poporului, care a venatu dupa fiicele poporului. Elu s'a imbogatitu si spre a se sustiené, a sacrificatu poporulu cu tacsa pentru macinatu. — Fiiulu teu Giovani Passanante.“

Literariu.

(„Scól'a Romana“.) Cu bucuria amu vediutu reaparandu acést'a fóia a eminentului nostru pedagogu Vasile Petri. Ar' fi fostu fórte durerosu, cá o scriere periodica atatu de necesara si folositóre instructiunei nóstre nationale se incete de totu, dupa ce a traitu mai bine de doui ani. Acuma ca o vedemu reinviata'i gratulamu d-lui Petri, dorindu-i pe viitoriu celu mai bunu succesu. Fasciór'a 1-a a „Scólei Romane“ pe Octobre contiene urmatóri'a materia: Ioanu Amos Comenius. — Bancile de scóla (cu ilustratiuni.) — Importanti'a si utilitatea studiului limbei romane. — Geometri'a in scól'a poporala. — Din computulu cu frangeri vulgare. — Pentru primulu invetiamentu din istoria. Cateva observatiuni relative la órele de lectura in scól'a poporala. — Regule de tóte dilele pentru invetiatori incipienti. — Ortografia cu semne. — Pentru „Scól'a Romana“. — Varietati. — Bibliografia.

(Amiculu Familiei) in Nr. 8 alu seu contiene urmatoriulu tecstu: „Paz'a Dunarei“ poesia de M. S'a Domn'a; „Salutarea ostirei“ poesia — Ifigeni'a in Aulid'a. Tragedia in 5 acte, dupa Euripide, de P. Dulfu. — Datine si credintie romane: Rundunic'a de S. Fl. Marianu. — Lui G. Ventura, poesia. — Lips'a si mediulócele infiintiarei biblioteceloru poporale si scolare. — Domnule Szolgabireu, poesia. — Pe malulu gârlei, comedia intr'unu actu. — Revista.

Sciri ultime telegrafice.

Bucuresci, 3 Dec. n. Cris'a ministeriala continua. Ea este numai partiala. Pe lenga ministrulu de interne C. A. Rosetii, a caruia demissiunea a primit'o Domnitoriulu, au demissiunatu toti ceilalti ministri afara de Bratianu si de Cogalniceanu. Tractarile pentru reconstruirea cabinetului urméza intre diferitele grupuri alu partidei liberale. D. C. A. Rosetti n'a primitu pana acuma alegerea de presiedinte alu Camerei.

Vien'a, 3 Dec. Senatulu imperialu e érasi convocatu pentru 10 Decembre.

Cursulu la burs'a de Vien'a

din 4 Decembre st. n. 1878.

5 % Rent'a charthia (Metalliques) . . .	61.15	Oblig. rurali ungare .	73.40
5 % Rent'a-argintu (imprumutu nationalu).	62.40	„ „ Banat-Timis.	79.—
Losurile din 1860 .	112 60	„ „ transilvane.	83.—
Actiunile bancei nation.	784.—	„ „ croato-slav.	74.75
„ instit. de creditu	229.60	Argintulu in marfuri .	100.—
Londr'a, 3 luni. .	116.30	Galbini imperatesci .	5.56
		Napoleond'ori . . .	9.30
		Marci 100 imp. germ. .	57.30

Editoru: **Iacobu Muresianu.**

Redactoru responsabilu: **Dr. Aurel Muresianu.**

Tipografi'a: **Ioane Gött si fiiu Henricu.**